ניכול טולה שית. ולו דוקא טולה שית דהא צריך לסרוף תוך שם: **ולהך** ליטגא דלדס טועה שעה ומשהו ניטל עד סוף חמץ. אפי' טעה בשתי שעות היה יכול להקשות ניכול עד סוף חמץ שבחמץ חמה במזרח וכשבע חמה במערב: **בשית** חמה בי קרנתא קאי.

הקשה ריב"ל לאביי דאמר לר' יהודה דאמר לדס טועה תלי שעה ותלינן הטעות בשניהן אם כן אחד אומר בה' ואחד אומר בשבע אמאי עדותן בטלה כיון דאין הכירא בתחילת שם לז' נימא אמאי דקאמר ה' בסוף ה' ואמאי דקאמר ז' בתחילת ז' ועובדא הוה בפלגא דשית וטעה כל אחד תלי שעה וי"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנתא קאי וטעו בין תחילת שם לז' היינו חמץ דלכל מסור לבל עדות מסורה לזריזין אי נמי כך שיטת דקאמר בי קרנתא קאי לית ליה לאביי:

אימתי אלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס אלא בשעת ביעורו בשם ובשעת ביעורו מכאן ואילך ופריך הואיל ובשעת ביעורו השבתתו בכל דבר ימתין עד שבע ובקשה לר"ת היכי ימתין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל (ד' י:) דגזר ר' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אתי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו בשם ועוד דמנוטר ליף ר' יהודה *דחמץ בשריפה ונוטר אחר שיעורו טעון שריפה וכמו כן חמץ ומפר"ת דשלא בשעת ביעורו היינו אחר שם שרוב העולם מבערין בשם כתיקון חכמים (ד) וטעם משום דליף מנוטר* והיינו לאחר איסורו אבל בשעת ביעורו דהיינו בשם כיון שאינה מלוה לבערו אלא מדרבנן השבתתו בכל דבר וכן איתא בירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** זמן סעודה לכל היא. לא שייך הכי טעמא אלא לענין אכילה אבל לענין עדות לא:

אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי ובדין הוא דניתיב לקמיה טפי אלא שבה' חמה במזרח ובז' חמה במערב תנן ר"מ אומר אוכלין בל ה' ושורפין בתחילת ו' רבי יהודה אומר אוכלין בל ד' ותולין כל ה' ושורפין בתחילת ו' לאביי אליבא דר"מ דאמר אין אדם טועה ולא כלום ניכול כולה שית ולהך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו ניכול עד סוף שית ואביי אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה חצי שעה ניכול עד פלגא דשית ולהך לישנא נמי דאמרת אדם טועה שעה ומשהו ניכול עד סוף ה'? (אלא) אמר אביי עדות מסורה לזריזים חמץ לכל מסור ורבא אליבא דר"מ דאמר אדם טועה שתי שעות חסר משהו מתחילת ה' לא ניכול ה' חמה במזרח וז' חמה במערב, אי הכי בשית נמי ניכול? אמר רב אדא בר אהבה שית יומא בקרנתא קאי ורבא אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה ג' שעות חסר משהו מתחילת ד' לא ניכול ד' חמה במזרח ושבע חמה במערב וכל שכן ד', אי הכי בה' נמי ניכול? *תרגמה אביי אליבא דרבא עדות מסורה לזריזים חמץ לכל מסור אבא אמר: לאו היינו טעמא דרבי יהודה אלא רבי יהודה לטעמי' דאמר *אין ביעור חמץ אלא שריפה ויהבו ליה רבנן שעה אחת ללקוט בה עצים איתיביה רבינא לרבא אי' יהודה אימתי שלא בשעת ביעורו אבל בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר אלא אמר רבא *גזירה משום יום המעונן, אי הכי אפילו בארבע שעות נמי לא ניכול? אמר רב פפא ד' זמן סעודה לכל היא ת"ר *שעה ראשונה מאכל לודים, שניה מאכל ליסטין שלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלין חמישית מאכל תלמידי חכמים ששית מאכל כל אדם והאמר רב פפא *רביעית זמן סעודה לכל היא? אלא איפוך רביעית מאכל פועלים ששית מאכל תלמידי חכמים מכאן ואילך כזורק אבן לחמת אמר אביי לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה; אמר רב אשי כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ, פשיטא היינו הך דאמרינן: הא קא משמע לן *שינויי דשנינן שינויא הוא ולא תימא תנאי היא, *אמר רב שימי בר אשי לא שנו אלא בשעות אבל אחד אומר "קודם הנץ החמה" ואחד אומר "אחר הנץ החמה" עדותן, בטילה, פשיטא? אלא "אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר בתוך הנץ החמה עדותן בטילה הא נמי פשיטא? מהו דתימא תרוייהו חדא מילתא קאמרי והא דקאמר בתוך חמש לשבע דקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר "תולין כל חמש" ר' יהודה לטעמיה דאמר בחיבור פירקין (דף כח.) לין ביעור חמץ אלא שריפה הילכך אסרו רבנן באכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עצים בשביל שיהא לו פנאי ללקט עצים ולא שריה ליה כל חמש לינו זכור אבל עכשיו דתלי ליה רמי אנפשיה ומדכר לנקט: **לימתי**. לתי לומר לין ביעור חמץ אלא בשריפה: **אלא בשעת ביעורו**. בשעת ביעורו בכל דבר ועורה זה למה, אם לין לו עצים ימתין עד שעת ביעורו ושבתתו בכל דבר: **יום המעונן**. שלין חמה זורחת ולין יכולין לבדוק בחמה: **ומן סעודה לכל היא**. והכל בקיאים בה: לודים ולסטים רעבתנים הן אלא שהליסטים נעורין כל הלילה ויסנים שחרית שעה ראשונה ואוכלין בשניה: **יורשין**. לאו משום רעבתנות אלא הואיל ולא עמלו בו: **כמחלוקת**. דרבי מאיר ור' יהודה בעדות משום דלרבי יהודה טעי איכא טפי כך מחלוקת בחמץ כמו בחמץ משום דלר' יהודה טעי איכא טפי ובין לר' מאיר ובין לר' יהודה אלא מרחקי כולי טעותא כדאמרן בעדות לר' מאיר ור' יהודה אימא תנאי היא כי קאמר לך מתני' דסנהדרין ומתני' דהכא לא אימא תנאי היא אליבא דר' מאיר ור' יהודה דתנא דמתני' סבר לר' מאיר אלא דלא טועה שעה אחת ולר' יהודה אלא דלא טועה שתים ותנא דסנהדרין סבר לר"מ דלא טועה שתים ולר' יהודה אלא דלא טועה שלשה ולא כאותו מחלוקת של שם כך הוא כאן אלא משום דחמץ לכל מסור הוא, ל"ג כי קאמר לך לר' יהודה דאמר אתם לין טעות בין חמש לשבע משום חמה והכא אמר טעו לא שנו. הך דסנהדרין אלא שהעידו על השעות אבל הוליאו בפיהם שם "הנץ החמה" אין כאן טעות אלא כזב: **בתוך הנץ** הלכה

מסורת השי"ס

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פ"ז מהלכות חמץ הלכה ט:
צב ב טוש"ע א"ח סי' קנ:
צג ג מיי' פ"ב מהלכות עדות הלכה ה סמג לאוין סו:

גוטא הגהות הגר"א

רבינו חננאל

המזמין שיהו עמהן [כדי] שיתכן שיטעו אבל אם יעידו בשעה ה' אין נתנין שלש שעות שהן ה' וששית ושביעית בטעותם למה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב ואין אדם טועה בזה וכענין הזה נתנין למעיר בשעה שביעית ולא יוחו אלא אם כן יעידו עליהם כי עמנו הייתם משעה שביעית עד שעה עשירית ואם יטעו בשעה מ' לא יוחו אלא עד שיעידו שהיו עמהם משעה שביעית עד שעה י"א ולמה שנינו אחד אומר רשתי שעות ולא שנינו אחד אומר בשעה ראשונה לפי ששעה ראשונה שהוא שחרית ושעה י"ב שהוא ערבית אין אדם טועה בהן ודייקי' דתי מילי מדקתני ר' יהודה אחד אומר בני ואחד אומר בה' עדותן קיימת ואמר רבא מעשה כי הוה בתחלת ג' שעות הוה ושעי האי דאמר ה' ג' שעות (הוה ושעי האי ה' ג' שעות) חסר משהו אי בסוף ה' הוה מעשה דאיר תשעה (דקתני) [דקאמר] ג' מעי ג' שעות חסר משהו (ואומר החמה) לפניו ומצטרפי ש"מ דעני אדם זה השיעור לפניו ולאחריו. וכענין הזה אליבא דר' מאיר שתי שעות חסר משהו וזלתי השעות שאין בן אדם טועה בהן שעה ראשונה שאין אדם טועה בה שהיא ג' וכ"ש ד' וכיוצא בה: ואקשינן ממתני' אמאי האני ר' מאיר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש לאביי דאמר אין אדם טועה ולא כלום יאכל עד סוף שש דהא קיימא לן אך חלק מחצי היום איסורו של חמץ ולישנא אחרינא דאביי כו' ולרבא אליבא דר' מאיר דאמר אדם טועה שתי שעה' מתחלת חמש לא יאכל למה אמר רבי מאיר אוכלין כל ה' וכן לר' יהודה מתחלת ד' ופרקי' בהא אליבא דר' יהודה הא אוקים לגבי עדות דלא טעי אינש בין שעה ה' לו' דבה' חמה במזרח ובו' חמה במערב וכל שכן ד' דודאי לא טעי בו' ואמיקנא תרנמת אביי בין לדידה בין אליבא דרבא עדות מסורה לזריזין חמץ לכל מסור ולפיכך עברו רבנן הרחקה ואתא רבא לאוקמי טעמא דר' יהודה משום דקסבר אין ביעור חמץ אלא שריפה ונדחו דבריו ואוקמה גזרה משום יום המעונן. אסקינן במחלוקת דר' מאיר ור' יהודה בעדות דמשום טעותן היא כך מחלוקת בחמץ קאמר לן דשטויא דשנין שנויי גינתו וסמכינן עלייהו. אמר רב שימי בר אשי לא שנו דטעו אלא בשעו' כלומר אחד [אומר] כך וכך שעה ביום אבל אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר אחר הנץ החמה עדותן בטלה כי עדות מכחשת היא וכענין הזה פירשנו למעלה כי בכל מקום שהשעות דומיה העדות בטלה היא:

מסורת השי"ס

[שבת נב:וש"נ]
[נקמן כח. כו: מעורה לד.]
[עי"ש]
[כתובות לח:]
מנהדרין מב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ניכול וכו' למה לו דעבוד: (ב) ר"ה לימתי וכו' מדאוריית' שרי הס"ד: (ג) ר"ה כמחלוקת וד"ה משום הד"א: (ד) תוס' ד"ה לימתי וכו' מכחיש ונעמם משום: